

Mariensztat

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Powiśle

Atrybuty: Nazwy własne Nazwy geograficzne Nazwy miejscowości w granicach Warszawy

Rok utworzenia nazwy: 1770

Opis

Nazwa pochodzi z języka niemieckiego i dokładnie tłumaczona oznacza "Miasto Marii". W 1377 tereny te kupiła od księcia Janusza rodzina Kątskich i urządziła tu przeprawę. Ci z kolei wdzierżawili osadnikom pobraże, które dało początek późniejszemu miasteczku. W 1762 powstała tu jurydyka Mariensztat, założona przez Eustachego i Marię Potockich. W 1784 sprzedano ją magistratowi Warszawy. Mieściła się tu cegielnia i browar, mieszkali głównie wyrobnicy, rzemieślnicy i drobni handlarze. Jurydyka założona była na podstawie prawa chełmińskiego, miała prawo posiadać burmistrza i 4 ławników. Na skutek procesów sądowych (bezprawne zagarnięcie ziemi nad Wisłą wytoczony przez magistrat i naruszenie granic wytoczony przez Lubomirskich) Potocki oddał jurydykę królowi Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu, który szybko zamienił ją na Łazienki, a Mariensztat wszedł w skład miasta.

Ciekawostki

W XIV w. prowadziła wąwozem ze strumieniem z Czerskiego Przedmieścia aż do Wisły. Prawie dwieście lat później pozostała wąską uliczką biegnąca przez tereny Bernardynów, zwana Bernardyńską lub Błotnistą. Zabudowę (domy drewniane i klasztor Klarysek powstałe na początku XVII w.) zniszczył najazd szwedzki. W 1762 powstała jako ulica jurydyki Mariensztat, założonej przez Potockich. Jurydyka ta założona została na tyłach ogrodu bernardyńskiego, dość szybko została rozbudowana i oprócz rynku z ratuszem (własny samorząd z burmistrzem) miała siedem własnych ulic (Białoskórniczą, Garbarską, Grodzką, Krzywoboczną, Źródłową, Ciasną oraz Piechotną, z których do dziś istnieje w tym miejscu pięć początkowych). W 1780 roku stała się własnością królewską a po czterech latach sprzedano ją magistratowi Warszawy a król nadał jurydyce prawa miejskie. Mieściła się tu cegielnia i browar, mieszkali głównie wyrobnicy, rzemieślnicy i drobni handlarze w 6 kamienicach i 22 domach drewnianych. W XIX w. klasztor Klarysek zamieniono w konserwatorium muzyczne, gdzie uczył się Fryderyk Chopin. W związku z budową wiaduktu Pancera zlikwidowano część zabudowy, razem z klasztorem. W latach 1948-9 powstało tu osiedle Mariensztat wg proj.

Zygmunta Stępińskiego.

Stan obecny:

Nr 8: Drukarnia Laskauera. Powstała w 1914

Nr 9: Kamienica Kwiecińskiego. Powstała w XVIII w. dla woźnicy Kwiecińskiego.

Nr 13: kamienica Elszteinów. Zbudowana w 1840.

Osiedle Mariensztat. Powstało w 1948-9 wg proj. Zygmunta Stępińskiego. Sgraffita na domach wykonali Zofia Czarnecka-Kowalska i Jan Sokołowski.

~ Zakłady Introligatorskie Puget, Jerzyna i S-ka. Ul. Źródłowa 14 i 16. Zakład mieścił się w 4-piętrowej kamienicy i właściciel dokupił w 1914 teren obok, aby dostawić nową, wyższą kamienicę. W czasie kopania fundamentów natrafiono na mur. Po odkopaniu okazało się, że jest to kamienna kopuła o średnicy podstawy 5 m. Na szczycie mieścił się kwadratowy otwór wejściowy. Wewnątrz umieszczone były tylko 4 ruchome żelazne bloki, w jednej linii i równych odstępach. Wysnuwano kilka możliwości: a) była to budowla z XIV \ XV w. związana z kościołem bernardynów b) jest to pozostałość po obwarowaniach zamku na planie Dahlberga mniej więcej tutaj znajdował się bastion. c) było to źródło publiczne, które znajdowało się na Mariensztacie. Tak czy inaczej, w związku z budową kamienicy, a także tym, że niebawem wybuchła I wojna, budowla nie dotrwała do naszych czasów.

Data nadania nazwy: potwierdzona w 1770 (w obocznej pisowni)
